Suomen ympäristökeskus SYKE
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Palvelujohtaja Jorma Jantunen

26.10.2021 Asianumero SYKE/2021/2637

Valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto Julkinen

Viite: Lausuntopyyntö 15.10.2021

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, Teema: Mom. 35.10.04 Suomen ympäristökeskus

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v.) vuodelle 2022 ovat 24 461 000 euroa.

Määräraha sisältää vuoden 2021 talousarvioon verrattuna useita lisäyksiä ja vähennyksiä. Nettomääräisesti määräraha on kasvanut 486 000 eurolla. Määrärahan kasvu johtuu pääosin eräiden uusien tehtävien rahoituksen huomioonottamisesta.

Hallitusohjelmassa on varauduttu ympäristöhallinnon ja –tutkimuksen voimavarojen lisäämiseen 2,8 miljoonalla eurolla. Edellisellä hallituskaudella SYKEn toimintamenorahoitusta leikattiin erillispäätöksellä 2,0 miljoonalla eurolla. Vuodesta 2023 lähtien toimintamenorahoitusta tullaan leikkaamaan edelleen miljoonalla eurolla.

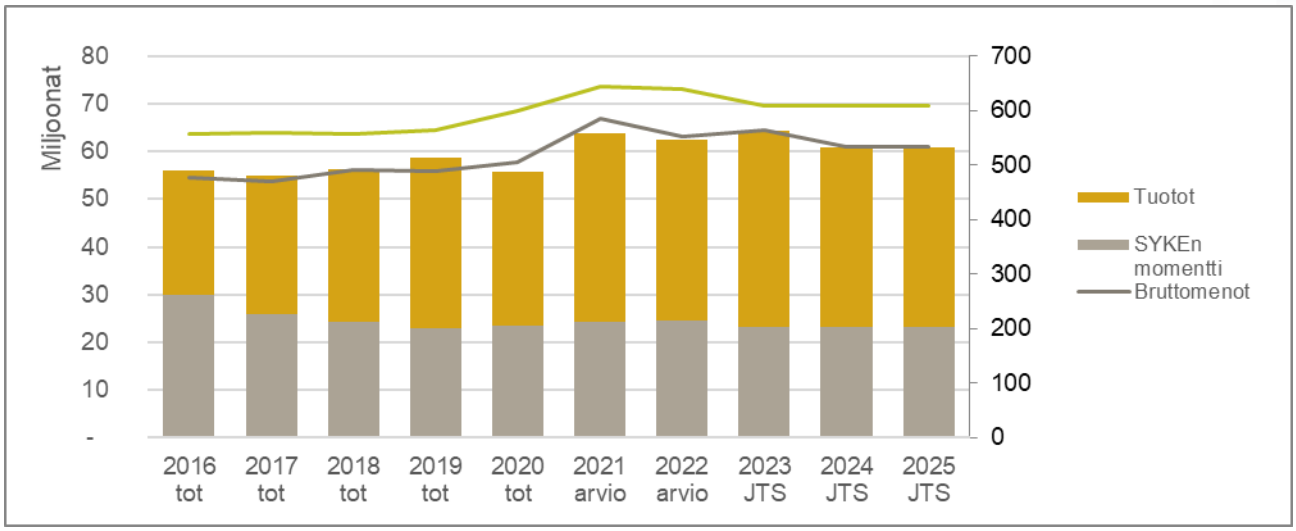
Momentin 35.10.04 mukainen toimintamenorahoitus kattaa SYKEn toiminnan kustannuksista nykyisellään noin 40 %, mikä on poikkeuksellisen pieni osuus verrattuna verrokkilaitoksiin. SYKE on pystynyt kattamaan toimintamenorahoituksen supistumista vuosina 2014–2021 pääosin lisäämällä toimintamenomomentin ulkopuolista rahoitusta sekä tehostamalla ja osin supistamalla toimintaansa. SYKE on menestynyt sekä kotimaassa että Euroopassa tutkimus-, selvitys- ja kokeilutoiminnan rahoituksen hankinnassa.

SYKE rahoitustilanne on kokonaisuutena pysynyt toistaiseksi hyvänä. Jos vuodelle 2023 suunnitellut leikkaukset sekä SYKEn toimintamenorahoitukseen, että erityisesti Suomen Akatemian rahoitukseen toteutuvat, SYKEn edellytykset kattaa omarahoitustarpeet heikkenevät selvästi, mikä voi vaikeuttaa ns. ulkoisen rahoituksen hakemista ja saamista. Ilmiö koskee muitakin valtion tutkimuslaitoksia.

SYKEn henkilötyövuosimäärä on kasvanut SYKEn tuottaman tiedon kysynnän ja siihen liittyvän ulkopuolisen rahoituksen kasvun myötä. Henkilöstön määrän muutokset riippuvat myös jatkossa

ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden ja käytettävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

SYKE käyttää vuonna 2022 aiemmilta vuosilta siirtynyttä toimintamenomomentin rahoitusta nopean hankekasvun aikana syntyneen investointivajeen ja työaikapankkien purkuun.

SYKEn käytettävissä oleva rahoitus ja sen käyttö 2016–2021

SYKE haluaa nostaa esiin kolme talouden ja toiminnan kannalta merkittävää kehittämistarvetta.

1) Ympäristötiedon tiedonhallinnan kokonaisuuden modernisointi sekä tietovarantojen ja tietojärjestelmien kehittäminen

   SYKE palvelee kansalaisia, yhteisöjä ja asiantuntijoita useiden sähköisten palveluiden kautta. Tällaisia palveluita ovat mm. useat yleiseen käyttöön tarkoitetut verkkosivustot (www.ymparisto.fi, www.vesi.fi, Itämeri.fi, www.ilmastoopas.fi, www.jarviwiki.fi, www.luonnontila.fi ja www.meriopas.fi) sekä pääosin asiantuntijakäyttöön suunnatut sähköiset tietopalvelut. Toimintamenorahoituksen supistuminen vuodesta 2009 lähtien on vaikeuttanut pitkäjänteistä työtä näiden sähköisten palveluiden kehittämisessä ja sisältöjen pitämisessä ajantasaisina.

   Ympäristö- ja vesitaloustiedon tiedonhallintaan ja käyttöön liittyvään tietoinfrastruktuuriin kuuluvat mm. erilaiset kansalliset tietovarannot ja tietojärjestelmäympäristön mallit, avoin data, rajapinnat ja palvelut käyttöliittymineen.

   SYKE on valmistellut yhteistyössä ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa uudistamisohjelmaa (SYTYKE), jonka avulla ympäristö- ja vesitaloustietovarannot ja niihin liittyvät tietojärjestelmät modernisoidaan ja saadaan nykyistä monipuolisemmin käyttöön. Kehittämistarpeet johtuvat pääosin tiedon käyttötarpeiden kasvamisesta, mutta osin myös vanhentuvasta teknologiasta ja nykyisen järjestelmäarkkitehtuurin pirstaleisesta luonteesta sekä näistä johtuvasta ylläpidon vaativuudesta. Uudistamisohjelman kokonaiskustannukset ovat noin 8 milj. euroa, josta SYKE ehdottaa lisäyksenä toimintamenomomentilleen yhteensä 4,7 milj. euroa TAE- ja JTS-prosesseissa vuosille 2022–2025.

Modernisoinnilla luodaan edellytykset tuottaa uusia järjestelmiä ja palveluita sekä kehittää olemassa olevia palveluita uutta teknologiaa ja uusia menetelmiä hyödyntäen ottaen huomioon kasvavat tietoturva- ja käytettävyysvaatimukset.

SYKE on ehdottanut toimintamenomomentilleen lisäystä vuoden 2022 täydentävään talousarvioon 1,450 milj. euroa SYTYKE-hankkeen toteuttamiseen.

2) Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (RYTJ)

Suomeen ollaan luomassa rakennetun ympäristön valtakunnallinen digitaalinen rekisteri ja tietoalusta (RYTJ), johon maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Tietojärjestelmän viranomaistehtäviä koskevat säännökset laaditaan kaavoitus- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä. Hankkeen toteuttaa ympäristöministeriön hallinnonala, ja ympäristöministeriö vastaa hankkeen rahoituksesta kehittämisvaiheen aikana.

Käyttöönoton on suunniteltu tapahtuvan 2024 ja vastuuorganisaatioksi on linjattu SYKE. Tietojärjestelmän ylläpito ja jatkokehitys tulee olemaan merkittävä lisätehtävä SYKElle. Ylläpidon rahoitusmalli ratkaistaan järjestelmän kehittämisvaiheessa.

3) EU-rahoituksen edellyttämän kansallisen omarahoituksen järjestäminen

Euroopan Unionilla on käytössään useita erilaisia rahoitusinstrumentteja. Jotkin niistä edellyttävät hakijoilta merkittävää kansallista omarahoitusosuutta. Esimerkiksi alue- ja ympäristöpolitiikan kannalta tärkeät Euroopan Unionin rahoituslähteet, kuten EAKR, Interreg ja LIFE edellyttävät jopa 50 % omarahoitusosuuksia kokonaiskustannuksista.

Hallitusohjelman kohdassa 3.7 Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi oleva on kirjaus ”Asetetaan EU-ohjelmien kansallinen rahoitusosuus sellaiselle tasolle, jolla voidaan hyödyntää Erasmus+ ja Horisontti -ohjelmien EU-rahoitus.” Kirjaus on otettu huomioon esimerkiksi ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen toimintamenojen käyttöä koskevissa esityksissä. Niissä on otettu erikseen huomioon LIFE-rahoituksen omarahoitusvaateet.

SYKE korostaa, että hallinnonaloille esitettyjä valtuuksia kattaa kansallisia omarahoitusosuuksia tulee käyttää aktiivisesti ja ennakoivasti.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet palvelujohtaja Jorma Jantusen lisäksi kehittämisjohtaja Harri Juvonen, tietohallintojohtaja Riitta Teiniranta, talous- ja rahoituspäällikkö Tuula Pietilä ja controller Katja Paalanen.